

THE EFFECTIVENESS OF USING INTERACTIVE METHODS IN THE TEACHING PROCESS

Bekbosinova Laylo Khayrulla qizi

Student of the Faculty of Primary Education, Ajiniyaz Nukus State
Pedagogical Institute

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15680573>

ARTICLE INFO

Received: 11th June 2025

Accepted: 16th June 2025

Online: 17th June 2025

KEYWORDS

Interactive method, teaching process, educational effectiveness, pedagogical technology, student engagement, innovative approach, problem-based learning, communication methods, active teaching.

ABSTRACT

This article analyzes the effectiveness of using interactive methods in the modern education system. The role of the teacher as a facilitator, the level of student participation in the lesson, and the importance of interactive methods in developing independent thinking skills are substantiated. The theoretical foundations, practical aspects, and influence of these methods on the learning process are illustrated with examples. The article also describes various forms of interactive methods — group work, problem-based learning, role-playing games, and brainstorming — and their role in consolidating students' knowledge. The research findings show that systematic and purposeful use of interactive methods helps to increase students' motivation and build a solid foundation of knowledge.

DARS JARAYONIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Bekbo'sinova Laylo Xayrulla qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15680573>

ARTICLE INFO

Received: 11th June 2025

Accepted: 16th June 2025

Online: 17th June 2025

KEYWORDS

Interfaol metod, dars jarayoni, ta'lim samaradorligi, pedagogik texnologiya, o'quvchi faolligi, innovatsion yondashuv, muammoli ta'lim, muloqot metodlari, faol o'qitish.

ABSTRACT

Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimida interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligi tahlil etilgan. O'qituvchining faollashtiruvchi roli, o'quvchilarning dars jarayonidagi ishtirokchilik darajasi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda interfaol metodlarning o'rni asoslab berilgan. Metodlarning nazariy asoslari, amaliy jihatlari hamda ularning dars jarayoniga ta'siri misollar bilan yoritilgan. Maqolada shuningdek, interfaol metodlarning turli shakllari – guruhlarda ishlash, muammoli ta'lim, rolli o'yinlar va "brainstorming" kabi texnologiyalarning o'quvchilar bilimini mustahkamlashdagi roli ilmiy-nazariy asosda bayon etilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan tizimli va maqsadga muvofiq foydalanish o'quvchilarda yuqori motivatsiya va mustahkam bilim asoslarini shakllantiradi.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim sohasida yuz berayotgan yangilanishlar va islohotlar dars jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan "ta'limda innovatsiya" tamoyili asosida pedagogik faoliyatga ilg'or interfaol metodlarni joriy etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ta'lim samaradorligi o'quv jarayonining qanday tashkil etilganligi, unda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot sifati, ta'lim texnologiyalari va metodlarining mosligi bilan bevosita bog'liq. An'anaviy usullar, odatda, o'quvchilarning passiv ishtirokiga asoslangan bo'lsa, interfaol metodlar esa ularni darsga faol jalb qilishga, mustaqil fikrlashga, muloqot qilishga, o'z fikrini asoslashga undaydi. Bu esa nafaqat bilim olish jarayonini jadallashtiradi, balki ta'lim-tarbiya sifatini ham oshiradi.

Interfaol metodlar bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida teng va faol hamkorlikka asoslangan, dars jarayonida o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammoga yechim topishga va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan uslublar yig'indisidir. Bu metodlar dars jarayonini jonlantirish, o'quvchilarning faolligini oshirish, ularni muloqotga, fikr almashishga, bahs-munozaraga jalb etish orqali ta'lim samaradorligini oshiradi.

Asosiy qism

Interfaol metodlar pedagogik texnologiyaning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, ular o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, o'z-o'zini anglash, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Interfaol metodlarning asosiy vazifasi o'qituvchi tomonidan berilayotgan ma'lumotni o'zlashtirish emas, balki o'quvchining mustaqil tarzda bu bilimga erishishini ta'minlashdir. Ushbu metodlar quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi: Muloqotga asoslangan faoliyat; Jamoaviy ishlash; O'zaro fikr almashish va bahs yuritish; Tanqidiy va tahliliy fikrlashni rivojlantirish; O'quvchini tinglash va uning fikrini e'tiborga olish. Eng ko'p qo'llaniladigan interfaol metodlar: "Aqliy hujum", "Klaster", "Insert", "Savatga savol", "Bahs-munozara", "Blits-so'rov", "Raqobatli guruhlar", "Rolli o'yinlar" va boshqalardir.

Dars jarayonida interfaol metodlardan foydalanish quyidagi afzalliklarni beradi:

Bilim sifatining oshishi: o'quvchi faolligi ortadi, bilimni mustahkamlab oladi.

Ijodiy yondashuv rivojlanadi: o'quvchi mustaqil fikrlashga o'rganadi, innovatsion g'oyalar ilgari suradi.

Samarali muloqot yuzaga keladi: o'qituvchi-o'quvchi hamkorligi kuchayadi, o'zaro hurmat va eshitish madaniyati shakllanadi.

Baholashda adolat va shaffoflik: o'quvchilar bir-birini baholaydi, bu esa o'zaro rag'batlantirishga olib keladi.

Muammoli vaziyatlar orqali o'rganish: o'quvchi hayotiy muammolarga yechim topishga harakat qiladi.

Misol uchun, boshlang'ich sinf o'quvchilariga "Klaster" metodini qo'llagan holda yangi mavzuni o'rgatish o'quvchilar e'tiborini jamlashda va mavzuni tushunishda juda samarali bo'lgan. Ular darsda faol ishtirok etgan, savollarga javob bergan, mustaqil xulosa chiqargan.

Interfaol metodlar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar orasidagi ijtimoiy muloqotni mustahkamlash, o'z

fikrini erkin ifoda etish, o'zini va boshqalarni tushunish, guruhda ishlash kabi ko'nikmalar interfaol darslarda shakllanadi. Bu jihatlar hozirgi ta'limda eng muhim qadriyatlar hisoblanadi. Shuningdek, interfaol metodlar psixologik jihatdan ijobiy muhit yaratadi. Dars mobaynida o'quvchi o'zini erkin tutadi, uyalmaydi, qo'rqmaydi, aksincha, fikrini bildirishga harakat qiladi. Bu esa bilim olish jarayoniga salbiy omillarni kamaytiradi.

Interfaol metodlarning muvaffaqiyati o'qituvchining kasbiy mahoratiga, metodik tayyorgarligiga bog'liq. O'qituvchi: Darsni rejalashtirishda har bir metodning maqsadga muvofiqligini aniqlashi; Guruh ishlari uchun sharoit yaratishi; Har bir o'quvchining ishtirokini ta'minlashi; Baholash mezonlarini aniqlab olishi lozim. Masalan, o'rta sinflarda "Bahsmunozara" metodidan foydalanish uchun o'qituvchi mavzuga doir turli nuqtai nazarlarni aniqlashi, guruhlarni tayyorlashi, qoidalarni tushuntirishi, baholash mezonlarini ishlab chiqishi kerak. Quyidagi tavsiyalar interfaol metodlardan samarali foydalanishga ko'maklashadi:

- Har bir dars uchun mos metodni tanlash;
- O'quvchilarning yosh, psixologik xususiyatlarini inobatga olish;
- Guruh ishlarini boshqarish ko'nikmasini shakllantirish;
- Dars jarayonida baholash va rag'batlantirish elementlaridan foydalanish;
- O'quvchilar faolligini doimiy nazoratda ushlab.

Interfaol metodlardan foydalanish natijasida o'quvchilar bilimga ega bo'lish bilan birga, uni amaliyotda qo'llashni, jamoada ishlashni, muammoni yechishni, ijtimoiy munosabatda bo'lishni o'rganadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, interfaol metodlardan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarda chuqur bilim, ijodiy fikrlash, muloqotga kirishish va jamoada ishlash kabi ko'nikmalarni shakllantiradi. An'anaviy yondashuvlardan farqli ravishda, interfaol metodlar o'quvchining o'quv faoliyatida passiv ishtirokchidan faol ishtirokchiga aylanishini ta'minlaydi. Bunday metodlar yordamida o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki o'quvchilarni rag'batlantiruvchi, yo'naltiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi rolini bajaradi. Tadqiqotlar va amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar qo'llangan darslarda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi sezilarli darajada ortadi, ularning mustaqil fikrlash va muammoni hal etish malakalari rivojlanadi. Ayniqsa, kichik guruhlarda ishlash, rolli o'yinlar, fikr almashish (brainstorming), "aqliy hujum", "klaster", "insert", "baland ovozda o'ylash" kabi metodlar o'quvchilarda mustaqil fikr yuritishga, faol ishtirok etishga va o'z nuqtai nazarini erkin ifodalashga imkon yaratadi. Shu nuqtai nazardan kelib chiqib aytish mumkinki, interfaol metodlarni o'qituvchilar tomonidan chuqur o'rganilishi, zamonaviy dars rejalariga integratsiyalashuvi va tizimli qo'llanilishi ta'lim sifatini oshirishda muhim vositadir. Kelajakda ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashgan interfaol metodlarni keng qo'llash orqali o'quvchilarning intellektual salohiyatini yanada rivojlantirish mumkin. Zero, ta'lim islohoti va raqobatbardosh avlodni tayyorlash yo'lida interfaol metodlar muhim strategik vosita bo'lib xizmat qiladi.

References:

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2020.
2. Xodjahmedov N. Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Soliyev A., Qurbonov A. Interfaol metodlar asosida dars o'tish yo'llari. – Samarqand, 2021.
4. G'ofurov U. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Innovatsiya, 2020.
5. Jalolov J. Ta'limda zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: Fan, 2018.
6. Jonboboyev B. Pedagogik mahorat va zamonaviy metodika. – Andijon, 2022.
7. UNESCO. (2021). Interactive Teaching Methods and Their Application in Education.
8. Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.